

KRALUPSKÁ KONZERVATOŘ PRO VEDOUcí DĚTSKÝCH DRAMATICKÝCH A LOUŤKÁŘSKÝCH SOUBORŮ

Pořadatelé: Kulturní dům hl. m. Prahy a Středočeské krajské kulturní středisko

Místo: Kralupy nad Vltavou

Doba trvání: dva školní roky (říjen 1984 až červenec 1986)

Celkový počet víkendových setkání: 16 (pátek večer—neděle)

Předměty a jejich hlavní lektori: praktikum dramatické výchovy (Soňa Pavelková, 56 hodin), práce s předmětem a loutkou (Luděk Richter, Hana Budínská, 51 hodin), pohybová výchova (Věra Pernicová, Zdena Kratochvílová, 49,5 hodiny), hlasová výchova (Šárka Štembergová, Ljuba Fuchsová, 45 hodin), dramaturgie a dramaturgický seminář (Zdena Josková, Eva Oplštilová-Keroušová, 45 hodin), herecká výchova (Soňa Pavelková, 28 hodin), práce se zvukem a informace o Orffově škole (Štěpán Filčík, Libuše Kurková, 23 hodin), výtvarné prvky v dramatické výchově (Hana Budínská, 8,5 hodiny), tvarování a režie (Luděk Richter 9 hodin + 2 týdenní soustředění), literatura pro děti (Jaroslav Provazník, 17 hodin), teorie dramatické výchovy (Jaroslav Provazník, 5 hod.)

Vedoucí lektor: Jaroslav Provazník

Organizační zajištění: Alexej Pernica (za KDP) a Milan Strotzer (za SKKS)

Snímek zachycuje posluchače kralupské konzervatoře při lekcích pohybové výchovy (foto Alena Václavíková)

DOSUD SE KONALY

tyto konzervatoře pro vedoucí dětských divadelních a loutkářských souborů: SOLENICKÁ (1976—1978) — ověřovací konzervatoř pořádaná ÚKVČ pro zájemce ze všech krajů Čech a Moravy; na jejím základě vznikly vzorové osnovy.

OSTRAVSKÁ — zahájena vzápětí po solenické a pořádaná KKS Ostrava; zůstala však nedokončena.

ÚSTECKÁ — pořádaná KKS Ústí nad Labem; skončila, dříve než začala, údajně pro nezájem posluchačů ze Severočeského kraje.

HRADECKÁ — pořádaná KKS v Hradci Králové; skončila po prvním roce pro organizační potíže.

KRALUPSKÁ — o níž referujeme na této dvojstránce.

BRNĚNSKÁ — pořádaná společně KKS Brno, KDPM a DPM města Brna, ukončená úspěšně v prosinci 1986; také o ní přineseme podrobnější informace.

MOZAIKA O KRALUPSKÉ KONZERVATOŘI

má v tomto čísle ČsL ještě svou přílohu. Na stránkách 94—95 přinášíme — jako ukázkou praktické práce — Vikinga Vika, jednu z dramatizací, které vznikly v kralupském dramaturgickém semináři pod vedením Zdeny Joskové.

DĚTI HRY DÍVADLO

V minulém čísle ČsL jsme uveřejnili ve zkrácené podobě vzorové osnovy pro lidové konzervatoře (kurs dramatické výchovy). Dnešní rubrika na tento materiál volně navazuje. Přináší informace o konzervatoři, která z těchto osnov ve své koncepci vycházela a vlastně je — aniž si to původně kladla za cíl — ověřovala. Proto na této dvojstránce najdete méně pouhého konstatování toho, co bylo, než byste možná očekávali. Návraty mají smysl jen tehdy, ukazují-li cestu dál. V tomto případě cestu těm, kterým leží na srdci dramatická výchova dětí, kteří uvažují o tom, co mohou pro její rozvoj podniknout, ale také třeba o tom, co jim chybí. Jinými slovy řečeno — materiály v dnešní rubrice mají být výzvou: nečekejme, až se úřední šiml sám od sebe pohne a nabídne nám rovnou třeba dvouletou konzervatoř nebo ideální podmínky k práci s dětmi. Nedejme svým metodikům a jejich nadřazeným spát a požadujeme od nich to, co ke své práci nejvíc potřebujeme, — příležitost k získávání zkušeností a informací.

PROVĚŘOVÁNÍ MOŽNOSTÍ

LIDOVÉ KONZERVATOŘE PRO VEDOUcí DĚTSKÝCH DRAMATICKÝCH A LOUŤKÁŘSKÝCH KOLEKTIVŮ

PŘÍPRAVA

Je třeba udělat mnohé. Ale určitě by se nemělo zapomenout, že:

- daleko většího soustředění a zintenzívnění výuky se dosáhne, koná-li se konzervatoř mimo bydliště posluchačů;
- podaří-li se zařadit do konzervatoře posluchače z více krajů, začnou se pak otevírat cestičky a pěšinky z kraje do kraje, což je v současné době — bohužel — pořád ještě krásné dobrodružství spojené s nalézáním spřízněných duší;
- důležité je, aby mezi posluchači byla alespoň polovina těch, kteří už pracují s dětmi, kteří tudíž mají možnost to, co se naučí, ověřovat v průběhu konzervatoře ve vlastním souboru;
- lektorský tým by měl být již od samého počátku schopen — alespoň v nejdůležitějších předmětech — vzájemně spolupracovat a vědomou tvorbou vazeb mezi předměty účinné výuky násobit a vytvářet komplexní pohled na vazby a vztahy mezi jednotlivými předměty, a tím i vytvářet takový model výuky, který odpovídá skutečnému stavu dramatické výchovy dětí (praxi);
- osobnost vedoucího lektora a jeho schopnosti jsou pro celý běh klíčové; vedoucí lektor by měl mít schopnost vyvolat a účinně tvořit po celou dobu konzervatoře celkovou strukturu výuky, nehledě k tomu, že v případě nemoci některého z lektorů by měl být schopen sám zajistit náhradní, ale kvalitní výuku.

PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ

Jestliže se rozhodujete, zda ano, či ne, na základě svých zkušeností doporučujeme jednoznačně ANO. A to s vědomím toho, že:

- pro posluchače je přijímací řízení důležité už z psychologického hlediska (pocit závažnosti a odpovědnosti);
- definitivní rozhodnutí o přijetí a rozdělení do pracovních skupin či „tříd“ je možno zodpovědně učinit až zhruba po čtyřech setkáních.

NĚKOLIK PRVNÍCH LEKCÍ

Z dlouholetých zkušeností některých lektorů vyplývá, že ten, kdo vede děti, musí mít alespoň minimální herecký talent. Proto doporučujeme vyzkoušet to, co jsme my na počátku naší konzervatoře nevěděli, a tudíž důsledně nerealizovali, — totiž začít konzervatoř hereckou výchovou a v počátcích ji bohatě kombinovat pouze s výchovou pohybovou a hlasovou. Všechny tři předměty — herecká, pohybová a hlasová výchova — tvoří základní materiál pro dramatickou výchovu a její metodiku. Proto je nutné, aby právě v těchto předmětech došlo k co nejtěsnější spolupráci mezi lektory a aby si těchto vazeb byli posluchači plně vědomi.

Dále doporučujeme teorii dramatické výchovy zařadit až koncem prvního roku, po zvládnutí základů v praktických předmětech. V úvodu stačí posluchače jen velice obrysově seznámit se smyslem a náplní dramatické výchovy.

LITERATURA

Posluchači by měli hned v úvodu prvního roku dostat do rukou základní metodiky, alespoň pro hlavní předměty (Soňa Pavelková: Dramatická výchova, KDP, Praha 1985; Věra Pernicová: Komunikace pohybem, KDP, Praha — v tisku; Šárka Štembergová: Technika řeči starších dětí, OKS Příbram—ÚDPM JF Praha, Příbram 1980 — a další vydání). Zároveň je ale nutné dát posluchačům možnost samostatného studia přehledem doporučené literatury k jednotlivým předmětům. Velice vhodné je tyto materiály doplnit Slovníkem základních pojmů dramatické výchovy (KDP, Praha — ve stadiu příprav), Zásobníkem dramatických her, cvičení a improvizací od Evy Machkové (OKS Praha-západ, Praha 1983) a dalšími zásobníky a receptáři dramatické výchovy (Disman, Mlejnek, Budínská...).

Z organizačního hlediska a pro vytvoření pocitu vědomé kontinuity je dobré připravit materiál, který bude formulovat smysl a cíle celé konzervatoře a jednotlivých předmětů a přinese rozvrh hodin a adresář všech posluchačů, lektorů a organizátorů.

Některé předměty (týká se to hlavně dramaturgie, dramaturgického semináře), v nichž dochází k diskusím o možnostech různých přístupů k zadanému či vybranému úkolu, velice získají, pořízují-li posluchači z každé hodiny zápis. Kromě toho, že se tak každý učí přesnému písemnému formulování problému a podstatných otázek, otevírá se tím prostor pro vlastní domácí práci, a navíc tak vzniká neformální a užitečná dokumentace.

DOPLNĚNÍ

Za velice užitečné pokládáme dvě týdenní soustředění — po každém roce konzervatoře jedno, přičemž jedno z nich by rozhodně mělo proběhnout v rámci národní přehlídky Kaplické divadelní léto. Je totiž nutné, aby se posluchači seznámili s tím nejlepším, co se v jednotlivých krajích děje, a vůbec s celkovým obrazem dramatické výchovy a s jejími špičkami.

V průběhu kralupské konzervatoře se osvědčilo vytvářet podmínky k společným, jakoby „neoficiálním“, leckdy i spontánním akcím.

Pokud to jenom trochu jde, je dobré zařazovat do programu konzervatoře inspirativní vystoupení dětských i dospělých souborů a v rámci výuky si najít čas i na předvedení samostatné práce posluchačů s jejich soubory. Nezbytnou součástí by pak měly být otevřené diskuse posluchačů, které lektoři jen korigují a upřesňují.

UČEBNÍ PLÁN

Mnohé je dáno a připraveno vzorovými osnovami pro dvouletý kurs dramatické výchovy dětí, které vydal Ústav pro kulturně výchovnou činnost v roce 1986 (viz ČsL 1987, č. 3). Za sebe bych rád dodal: Všechny předměty je užitečné stále propojovat. Zdůrazňuji: všechny! Na začátku výuky je propojování základních předmětů přímo nezbytné. Od druhého roku konzervatoře by však měly být všechny předměty také nejen koordinovány (což se nám vedlo), ale i propojovány (to už se nám nedařilo). Jak?

— Pravidelným koordinováním jednotlivých fází výuky ve všech předmětech.

— Pravidelným ověřováním toho, co se již udělalo a co posluchači opravdu zvládli.

— Společnou práci na jednom jediném námětu — s tím, že předlohu vybereme tak, aby skýtala různé možnosti a přístupy z různých oblastí. S touto předlohou je pak užitečné pracovat ve všech předmětech, případně je možné (snad?) dojít až k výslednému tvaru.

ZÁVĚR

Každá práce má mít svůj závěr a zhodnocení. I když absolutorium — a případně závěrečné osvědčení — nemůže administrativně nahradit řádné odborné vzdělání, přesto by jej neměl získat automaticky každý, kdo vydržel až do konce. Proto se přimlouváme za stanovení podmínek, které jsou nutné k řádnému zakončení celého cyklu. V případě naší konzervatoře byly následující:

— Docházka (absence nesmí překročit 1/3 celkového rozsahu vyučovacích hodin).

— Předvedení ukázek metodiky práce s účastníky konzervatoře ve vyučovacích předmětech praktikum dramatické výchovy a hlasová výchova.

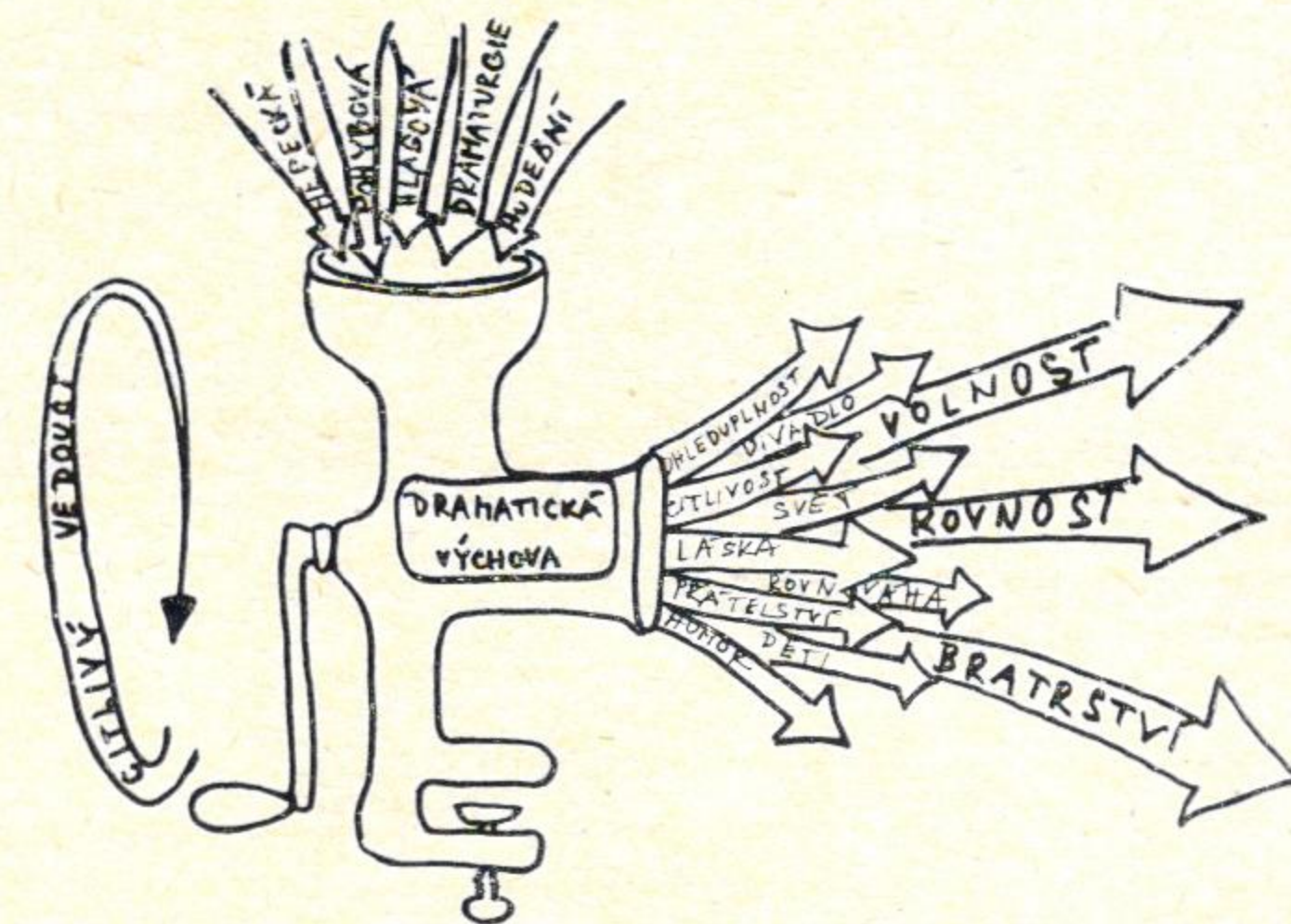
— Vypracování závěrečné písemné práce (vlastní dramatizace, inscenační záměr a pedagogické cíle, podrobná příprava na jednu schůzku se souborem, na níž bude hlavním bodem programu práce na jedné až dvou klíčových dramatických situacích budoucí inscenace).

A pro ty, které tyto řádky neodradily, ale naopak inspirovaly, a kteří by si chtěli některé okruhy problémů konzultovat a popovídat si o dalších možnostech, nabízím malou poradnu: Jaroslav Provazník (Praha, telefon do práce 78 14 82 3), Milan Strotzer (Praha, telefon do práce 51 22 67 8) a Alexej Pernica (Praha, telefon do práce 26 70 25-6).

ALEXEJ PERNICA

CO MI DALA KONZERVATOŘ V KRALUPECH?

„Jako začátečníkovi (věčnému) poznání, jak vše souvisí se vším. Aby člověk mohl být loutkář, a ještě k tomu vychovávat k loutkařině děti, musí projít výchovou ke všestrannému uměleckému

Grafické znázornění souvislostí mezi všemi složkami dramatické výchovy (Radim Svoboda, jeden z posluchačů konzervatoře)

vzdělání. Měl by být prostě seznámen se vším, co se děje ve „velkém“ divadle, ale třeba i v dětské recitaci. Snad nejvíce loutkařině vadí určitá izolace. Cesta, která vede k výpovědi a sdělnosti, je u každého kumštu vlastně stejná, u loutky jen složitější. A jak můžeme používat složitějšího, neznáme-li to jednodušší? A tak mě konzervatoř učila pracovat nejen s hlasem a s pohybem, ale — hlavně při dramaturgických seminářích — i hlavou. Samozřejmě že existuje spousta literatury, ve které je to vše shrnuté a chytře popsáno, ale přeci jen to chce osobní zkušenost a zážitek. A potom dojde k tomu, že všechny vědomosti se propojí a třeba se „to“ trochu povede.

A tak vzpomínám na lektory a na večerní rozhovory o všem možném, hlavně o tom, kdo co teď dělá a jak. A také na práci s předmětem. Je zajímavé, jak k tomu neloutkáři přistupují úplně jinak, nezatíženě. Na dramaturgii a věčné otázky: O čem to vlastně je? Proč loutka a jaká?... Prostě se těším na další setkání, nyní již postkonzervatoře.“

BLANKA ROŽÁNKOVÁ, Bechyně

„Jsem na začátku cesty. Než jsem začal s konzervatoří, používal jsem jen některých jazykolamů, základních hlasových cvičení a etud. Na podzim začnu opět pracovat s dětmi. Věk třetí a čtvrté třídy ZŠ je pro mne v praxi velkou neznámou — dělal jsem divadlo s mládeží patnácti- až osmnáctiletou. Takže se změnil styl a hlavně budu mít koncepci a systém. Něco z toho, co mi konzervatoř dala, snad dokážu předat dál.

Potřeboval jsem všechny předměty jako sůl. A to, že se tolik kvalitních odborníků problematikou dramatické výchovy dětí odpovědně zabývá, pro mne bylo příjemným překvapením.“

PAVEL ČERNOCH, Praha

„Mám pocit, že Kralupy se staly součástí mého chodění po světě natolik, že myšlenka závěrečného setkání mi připadá nesmyslná. S dětmi jsem začala více pracovat v roce 1983, takže přeorientovávání a osvojování dramatické výchovy přišlo právě včas.“

ALENA VÁCLAVÍKOVÁ, Plzeň

ABY TO NĚKDO NEPOCHOPIL OPAČNĚ

Zůstat stát na místě a nepokoušet se o nové, je zbabělé. Utíkat za novým bez jistot výsledků je nezodpovědné.

Dlouho jsem byl zbabělým a sám sobě se vymlouval, že dramatickou výchovu dětí nemohu v naší vesnici začít dělat z objektivních důvodů.

Pak jsem se stal nezodpovědným.

Teprve teď si vnitřně uvědomuji, proč dramatickou výchovu dětí dělám. Teprve teď si uvědomuji, jak moc ji děti potřebují. Teprve teď pláču nad každou zmarněnou vteřinou na konzervatoři v Kralupech. Teprve teď bych se mohl skutečně dobře učit, protože teprve teď vím..., anebo alespoň tuším..., spíš začínám tušit...

Prostě: Teprve teď jsem v tom. A být v tom je krásné. A být v tom je zodpovědné.

Právě tak jako budoucí rodička i já nesmím kouřit a pít, ale taky se musím učit být klidný, abych nepolekal kolem se plížící výsledek, musím být opatrný, abych mu nedupl na palec, on neutek a už se nevrátil, a musím taky hodně jíst, abych to všechno vydržel.

Zkrátka: Teprve teď jsem skutečně poznal ten fantastický pocit, když nás není deset, ale jsme jeden. Již dvakrát jsem šel domů ze schůzky s dětmi jako opilý. Žádný alkohol nedokáže být tak opojný jako hodinka plně prožitá se souzníci dětmi...

Ale ty konce! Vždyť já si poprvé v životě pravidelně vypracovávám přípravul! Vždyť já na ty dvouhodinovky chodím ověšený jako Mikuláš, když na to ještě měl! Vždyť já už začínám dokonce i uvažovat a přemýšlet!

Teď nevím: Dramatická výchova dětí, nebo loutkové divadlo?

Zatím dělám obojí. Ono se totiž obojí podivuhodně doplňuje.

A rozvod pro zanedbávání rodiny mi dnes, 22. 12. 1986 v 16.35, zatím nehrozí.

Tyto řádky měly být vřelým poděkováním organizátorům a lektorům kralupské konzervatoře. Nyní mám obavy, aby to někdo nepochopil opačně.

Bývalý (ach jo!) žák kralupské konzervatoře JOSEF BRŮČEK, Sodoměřice u Bechyně